

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cl. Viri Valerii Andreae Desselii In Academia Lovaniensi
Professoris Regii Erotemata Juris Canonici**

Andreas, Valerius

Coloniae, 1697

[Liber Quartus.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62934)

JURIS
CANONICI
PER
EROTEMATA

DIGESTI ET ENUCLEATI

LIB. IV. TIT. I.

De Sponsalibus & Matrimoniis.

Toto libro tertio actum est de rebus
tum Clericorum tum Regularium
propriis, item de rebus & Ecclesiasti-
corum & Laicorum communibus: se-
quitur hoc libro IV. de rebus Laico-
rum, vel saltem eorum, qui extra sa-
eros Ordines sunt propriis, scilicet de
Matrimonio accidunt. Matrimonium
autem præcedunt Sponsalia, de quibus
proinde agendum primo loco.

Quid sunt Sponsalia ?

l. i. d. h. Sponsalia sunt mentio & repromissio
futurarum nuptiarum, Ita dicta à
Spon-

Spondendo: moris enim fuit veteribus stipulari & spondere sibi uxores futuras, unde & Sponsi Sponsæque appellatio nata est. Dicitur *repromissio*; id est mutuus utrimque in matrimonium consensus: quia tam virum mulieri, quam mulierem viro repromittere oportet.

l. 3. D.
eod.

Convenitne in hoc juri Canonico cum jure Civili?

Nequaquam, quia jure Canonico Sponsalia vocantur non tantum futurarum nuptiarum promissio & repromissio, verum etiam de presenti.

c. 2. §. 10.

Et passim h. 2.

c. 9. 15.

22. Et c.

Quid interest inter hac duo?

31. eod.

Quod Sponsalia de futuro sint tantum quædam præparatio ad matrimonium, & ponant solam spem matrimonii, contrahi solita per verba futuri temporis, *Ego te ducam in uxorem*. Sponsalia verò de presenti utpote contracta per verba exprimentia præsentem consensum conjugalem, v. g. *Ego te accipio in uxorem* sunt ipsum matrimonium, licet nondum consummatum, aut benedictione Sacerdotali firmatum.

arg. l. 30.

D. de R.

l. Et ibid.

Decius.

Quid.

Quid si dixerit, Volo tecum contrahere matrimonium; vel, Non habeo aliam uxorem nisi te;

Priori casu dicendum contrahi tantum sponsalia, non matrimonium, tamen ejusmodi verba proferantur eum intentione obligandi se, quia loqui simplex voluntas sive promissio non est repromissio; posteriori vero nec matrimonium, nec sponsalia contrahuntur quia talis promissio est obscura, & pro vario conceptu promittentium dicitur aut sponsalia, ut non sponsalia. In foro autem fori judicabit Judex secundum communem significationem verborum.

Covarr.
de Spons.
sal p. 2. c.
4. §. 1.

Sponsalia de futuro contrahentes possunt ne cogi ad matrimonium in eundum?

Tales si postea nolint in matrimonium consentire, monendi quidem sunt, & modis omnibus inducendi, ut datam, fidem servent; verum si obstinate nolint, non debent præcisè à iudicibus Ecclesiasticis cogi, ut matrimonium ineant, ne quidem etsi juraverint se matrimonium inter se inituros: quia è duobus malis minimum est eligendum.

l. 2. ex litteris 10.
c. 17.
h. t.

dum. Fidem autem frangere malum est; peius tamen cogere aliquem, qui omnino nolit: & ut talem ducat, quam odio habet. Qui vero sponsalia de presenti cum aliqua contraxerit, cogitur præcisè illam uxorem accipere, quia ejusmodi sponsalia pro ipso matrimonio habenda sunt. Ideoq; qui cum una aliqua etiam interposito juramento, contraxerit sponsalia de futuro, & postea cum alia de presenti etiam si, postquam cum secunda contraxerat, cum illa priori consuetudinem habuisset, sponsalia de presenti firma manebunt.

d. c. 2.

c. Sicut
22. §. c.

Quid si quis contraxerit sponsalia de futuro cum aliqua, & eandem post fidem datam cognoverit, denique fidem de presenti dederit alteri?

pen. eod.

Cogetur iste recipere priorem sponsam; quia sponsalia de futuro propter copulam subsequutam, transeunt in matrimonium, ac præsumit ius Pontificium, quod consuetudinem cum sponsa habuerit animo contrahendi cum eadem matrimonii: quæ est præsumptio juris & jure, adversus quam non admittitur probatio in contrarium.

c. Venien.
15. h. t.

Quit.

Quid adhuc interest inter sponsalia de futuro & de presenti, altero contrahentium vel in remotas regiones profecto ?

7. De illis
5. h. 1.

Hoc casu sponsa de futuro cum alio contrahere potest, si sponsus forte profugerit, vel se ad remota contulerit post contracta sponsalia, ante copulam. At sponsa de presenti cum alio contrahere nequit, verum exspectare red uicem maritum tenetur, quocumque ille se receperit, & licet diutissime absit, donec certum acceperit de morte ejus nuntium.

8. In praesentia 9.
eod.

Sponsalia qualiter contrahuntur ?

9. 23. h. 1.

Contrahuntur verbis vel nudo consensu, quovis modo expresso, imò & solo nutu, vel aliis indiciis (ita enim mutus & surdus matrimonium recte contrahunt cum quod verbis non possunt, signis valeant declarare) sive per se, sive per alium, puta per nuntium aut per procuratorem idoneum, qui ad hoc speciale mandatum habeat; item pure, vel sub conditione.

9. ult. de
procurat.
in 6.

Qua differentia est inter sponsalia pure contracta & sub conditione

Quod contracta pure mox ab initio per-

perfectionem suam habeant, quodque
 alias ob impedimentum vel consan-
 guinitatis vel adfinitatis, a iure ratio-
 ne publicæ honestatis inducant justi-
 tiam: sub conditione verò contracta ex
 eventu pendeant, nec ante effectum ali-
 quem publicamq; iustitiam inducant.

*c. un in
 pr. junct.
 §. fin h. t.
 in 6.*

Quid est Matrimonium?

Est viri & mulieris conjunctio: indi-
 viduam vitæ consuetudinem conti-
 nens. Conjunctio, inquam, non tam
 corporum: quàm animorum, qui est
 mutuus consensus, & solas nuptias fa-
 cere dicitur.

*c. i. h. t.
 Et arg l.
 30. D. De
 R. l.*

Estne necessarius consensus parentum?

Jure quidem civili consensus ille vi-
 detur requiri necessario, suadente id &
 civili (paria scil. potestate) & naturali
 ratione: at jure Canonico, quamvis ea-
 dem ratio naturalis consensum paren-
 tum requirere videatur, id tamen non
 necessariò sed tantùm de honestate: ra-
 taque & firma eo jure habeatur matri-
 monia citra parentum consensum con-
 tracta, pro quo Concilii Trid. stat au-
 thoritas.

*Instit. D.
 nupt. in
 princ.*

*c. i. inf. de
 despons.
 à pub.*

*Sess. 24.
 c. i. de re-
 form.*

De *matrim.*

De desponsatione impuberum,

T I T. II.

Prohibentur verò contrahere sponsalia aut matrimonium; alii si ætatem spectemus; alii, si modum contrahendi matrimonii. Hinc enim neque clandestinè licet inire matrimonium, neque cum duobus, neque sub conditionibus repugnantibus substantiæ matrimonii, neque Clericis aut Religiosis &c. de quibus ordine sequitur.

Cur Tit. hic inscribitur De desponsatione impuberum, non facta mentione matrimonii u. Tit. superiori?

*a. r. inf.
de frig.
C. malif.*

*Ulp. tit.
de tutel.
§. ult.*

Quia inter impuberes consistere non possunt nuptiæ aut matrimonium, nec enim puer contrahendo matrimonio aptus est: ut neque puella, quæ pubertatis annos non attigit, & quæ nondum viripotens est. Ætas legitima jure civili nuptiis contrahendis præfixa est annorum XII. in feminis: XIV. in masculis, quæ & ætas pubertatis dicitur, concurrente & habitu corporis.

Potesf.

*Potestne impubes contrahere
sponsalia ?*

Impubes minor septennio sponsalia de futuro contrahens cum aliqua nihil agit ; nisi major septennio factus in sponsalia sic contracta consenserit : quia major septennio , licet adhuc impubes , potest contrahere sponsalia de futuro , cum jam aliquo modo intelligat , quid agat , quod sufficit ad sponsalia contrahenda.

*c. Acces-
sit. c. 6. 7.
c. 8. h. t.*

*Quid sibi impubes major septennio spon-
salia de presenti con-
traxerit ?*

Contractus ille resolvetur in sponsalia de futuro : quia ad us ita accipien-
dus , ut potius valeat , quam ut pereat , si utique impuberes contraxerint coram Parocho & testibus : post Conc. Trid.

l. ult. h. t.

*Licetne impuberibus à contractis semel
sponsalibus resilire ?*

*c. Quo-
ties de
D. reb.*

Ante pubertatem non licet , ne quidem communi consensu . Ubi verò ad pubertatem pervenerint , à sponsalibus , quæ ante pubertatem contraxerint , recedere , si velint , possunt . Nisi copula carnalis intervenerit ; tunc enim intelligitur

*c. De illis
7. cum
duob. seq.
h. t.*

cod.

*c. de illis
9. eod.*

c. ult. eod.

contractum esse matrimonium, licet nondum fuerint puberes, sed proximi puberati ma'itia supplete aetatem, sed & interdum ob bonum pacis, & ubi agitur magnum Reipubl. commodum, permitti potest, ut etiam impuberes eo casu jungantur quia salus Reipubl. suprema lex est.

De clandestina desponsatione.

TIT. III.

*Matrimonium quod & quando clam
contrahi dicitur?*

e. 3. h. r.

Quod contrahitur absque testibus, quibus aut minimum duobus, ac Parocho, vel alio Sacerdote cui Pastor hoc munus demandavit, & non facta publicè in Ecclesia parœciali trina denuntiatione, inter quos sit contrahendum matrimonium, ut, si qui matrimonio aliquid objectum velint, interim compareant & objiciant.

*Matrimonium ita contractum
an ipso jure nullum?*

*c. 1. & 2.
h. r.*

Non; jure utique Canonico seu Decretalium, Nam eo Jure matrimonia clau-

clandestina, libero consensu contra-
hentium celebrata, erunt rata & firma.
Multa siquidem prohibentur fieri, quae
tamen facta tenent, nec sunt rescinden-
da. Dixi, jure Canonico; quia novissimè
Conc. Trid. decrevit, ut aliter, quam
praesente Parocho, vel alio Sacerdote,
de ipsius Parochi vel ordinarii licentia,
& duobus vel tribus testibus, contracto
matrimonio auctus ejusmodi esset nul-
lus & irritus.

Sess. 24.
n. reform
matrim.
c. 1 c. 16.
qui ali-
ter.

De Sponsa duorum.

TIT. IV.

*Licetne sponsalia contrahere
cum duabus?*

Nullo modo: v. g. qui sponsalia
contraxit cum una & deinde cum
alia, tenetur adherere primæ, quia non
licet fidem fallere. c. 1. h. t.

*Quid si cum una contraxerit sponsalia de
futuro, & cum alia de presenti vel
cum utraque de pra-
senti?*

Quamvis hoc faciendo graviter pec-
cet, debet nihilominus illi adherere,
cum

d. c. 1.

cum qua contraxit de presenti. Et si cum utraque contraxerit de presenti, adherere debet ei, cum qua primo contraxit: quia, ut dictum supra, sponsalia de presenti ipsum est matrimonium, quod semel contractum dirimi non potest. & secunda desponsatio est ipso jure nulla.

c. 2. & 3.
h. t.

De conditionibus apposis,

TIT. V.

Quanam conditiones apponi solent in desponsatione?

EÆ vel contra substantiam sunt matrimonii, vel alias turpes, & impossibiles, vel denique honestæ & licitæ.

Quæ dicuntur esse contra substantiam matrimonij?

Quæ vel sunt contra bonum matrimonij seu prolis; veluti si quis dixerit *Contraho tecum, si sterilitatem procureris, & generationem prolis evites*; vel contra Sacramentum, ut *Contraho tecum, donec inveniam ditiores aut meliorem*, vel contra bonum fidei, ut, *Contraho tecum si corpore tuo quaestum facias*. Hæc enim tria sunt matrimonij bona, proles, fides, Sacra-

can. om.

nes

xxvii.

qu. 2.

Sacramentum; & sublata aliqua distarū contractum matrimonium est ipso jure nullum; quia contra substantiam sunt matrimonii; sine substantia verò res non potest subsistere.

*c. tua nos
26. in
verb cū
in eo nec
sup. De
spons &
matrim.*

Quid si conditio sit turpis, vel impossibilis, non tamen contra substantiam matrimonij?

Talis ut, v.g. Ducam te, si patrem occideris, si digito caelum tetigeris, si consentias in tale factum, quia substantiam matrimonij non afficit, habetur pro non adjecta, idque favore matrimonij, ut potius valeat, quàm non valeat. Id quod & in ultimis voluntatibus observatur, quas plenius interpretari solemus. Neque praesumitur quis in ultima sua voluntate aliquid joco dixisse. Ut neque qui contrahit matrimonium cum aliqua, praesumi debet jocari, sed serio agere, licet vel turpem vel impossibilem conditionem adjecerit. Aliud dicendum de ceteris contra etibus, quibus adjecta conditio impossibilis vitiat ipsum contractum.

c. Obtinuit D. de condit. & demonstr.

l. Non solo 31. de oblig & act.

Quid si conditio fuerit honesta & licita?
Matrimonio contracto sub tali conditione.

c. 3. & 5. h. t.
 rione, veluti, *Contraho tecum*, si centum
des in dotem, vel si *consentiat pater*, suspen-
 ditur ejus obligatio in eventum condi-
 tionis. Deficiente vero conditione, tam
 neque sunt sponsalia, neque matrimo-
 nium: nisi, antequam deficeret, quis con-
 suetudinem habuerit cum ea, quam sub
 conditione ejusmodi sibi desponsavit,
c. pen. & ult. eod. quia intelligitur à conditione recessisse,
 consensisse in matrimonium.

Qui Clerici vel voventes matrimo-
 nium contrahere possint.

TIT. VI.

Qui prohibentur contrahere?

c. 1. 2. & ult. h. t.
Qui vel sacris ac majoribus Ordini-
 bus sunt initiati, ut Presbyteri,
 Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi; non e-
 tiam in minoribus constituti: vel solen-
 niter Religionem monasticam professi,
 & matrimonium à talibus contrahendum
 est ipso jure nullum.

Quid si qui non voventur solemniter?

Graviter quidem tales peccant, si
 sponsalia, sive etiam matrimonium

contrahant; quia faciunt contra votum simplex, quod coram Deo æquè obligat atque solemne; sed matrimonium, quod quis post votum simplex contraxerit, *l. 4. §. 6. pen. cod.* non dirimit. Et hoc est, quod dici solet, votum solemne non tantum impedire matrimonium contrahendum, sed & dirimere contractum; votum vero simplex impedire quidem, quo minùs contrahatur, non dirimere tamen quòd contractum est.

De eo qui duxit in uxorem, quam polluit per adulterium.

TIT. VII.

Si quis, vivente adhuc uxore, aliam polluerit adulterio, an cum tali adultera poterit contrahere, uxore sua legitima mortua?

Non poterit, utique his duobus casibus. I. Si & cognoverit seu polluerit aliam adulterio, & insuper eidem fidem dederit de contrahendo matrimonio, vel de facto contraxerit, *l. 2. §. 6. s. h. tit.* conjugis legitima adhuc vivente. Nam ob solum adulterium contractum potest cum adultera, conjugis legitima mortua,

O 2

e. 6. &
ult. eod.

mortua, non est rescindendum. II. Si aliquid in mortem prioris suæ conjugis maritus adulter fuerit machinatus, vel uxor adultera in mortem mariti, animo contrahendi cum adultero vel adultera matrimonium, siue fidem dederit, siue non; modò machinatio habuerit suum effectum, morte secutâ.

Quid si quis uxorem habens, cum alia secunda hujus rei inscia contraxerit?

Poteritis, mortua priori uxore, retinere hanc secundam, ita tamen, ut post mortem prioris inter se de novo contrahant in matrimonium.

Quid si verò ille, priori uxore mortua velit resiliere.

e. pen. h.
s. 1

Non potest resiliere, si mulier contra velit eum retinere, nec petat divorcium, quia aliàs dolus suus ei prodesset, quod est absurdum.

s. 1. h. 1.

De conjugio leproforum.

TIT. VIII.

*Lepra superveniens estne causa dissol-
vendi matrimonij?*

NON est; quia matrimonium est vin-
culum individuum & indissolubi-
le; nec aliter ob lepram permitti debet
separatio conjugum, quam ut uter-
que altero vivente perpetuò contineat.
Imò & liberum leprosis est matrimo-
nium contrahere, obliganturque invi-
cem ad debitum, licet infirmus à sano il-
lud exigat. c. 1. h. s.
c. 2. cel.

*Quid si lepra post sponsalia contracta
superveniat?*

Potest tunc alter contrahentium à
sponsalibus de futuro licetè recedere:
quia non est verisimile, quod etiam
promiserit.

De conjugio servorum.

T I T. IX.

Suntne licita inter servos conjugia?

a. 1. h. t. **O**Mnino, adeoque & contradicentibus atque invitis dominis, ne tamen per hoc servus non liberetur a debitis & consuetis servitiis domino exhibendis.

Quid si liber homo contrahat cum serva vel ancilla?

a. 2. h. t. *Inst. de nupt. in princ.* Distinguendum est. Vel enim liber homo scivit eam esse ancillam, & vel matrimonium: vel ignoranter contrahit cum ancilla, credens esse liberam, quo casu matrimonium est nullum, & potest qui cum ea contraxit, postquam intellexit servam esse, ab ea separari, & cum alia contrahere. Nisi eandem, postquam rescivit esse servam, cognoverit carnaliter; quam tunc tenetur uxorem retinere: quia apud Christianos matrimonium consistere potest etiam inter liberum & servam, quam vis aliter se habeat jure civili.

De natis ex libero ventre.

T I T. X.

*Natus ex libero ventre, id est matre libera,
patre vero seruo, an liber
erit vel servus?*

Hic liber erit & ingenuus: quia par-
tus sequitur ventrem, id est condi-
tionem matris, quando quaeritur de ser-
vitate vel libertate.

*Instit. de
in ingen.
C. l. 2. §.
5. D. de
status
hom.*

*Quid si pater fuerit liber & mater
serva?*

Jure quidem communi ex matre ser-
va natus censendus esset servus, secun-
dum jam dictam regulam: at tamen si
consuetudo provinciae contraferat, ea
non est improbanda, ut scilicet partus
conditionem patris sequatur, natusque
ex libero & ancilla sit liber, & ut liber
matrimonium contrahat. Idque favo-
re libertatis, pro qua in du-
bio respondendum
est.

*c. 3. sup.
de con-
jug ser. l.
20. De
R. l.*

De Cognatione spirituali.

TIT. XI.

Nihil æquè impedit matrimonium contrahendum, aut dirimit contractum, atque cognatio; eaque late patet, ut neque cum cognatis spiritualibus neque cum cognatis legalibus contrahere liceat.

Quid est Cognatio & quotuplex?

Cognatio (generaliter accepta voce) est vinculum quoddam eorum, qui unum quasi nascendi initium commune habent: idque vel naturaliter ex iure sanguinis, ut consanguinei; vel ex iure dispositione, ut qui per adoptionem spirituali cognatione conjuncti sunt. Atque hinc cognatio in trifariam dividi potest in Naturalem seu sanguinis, Spiritualem, & Civilem sive Legalem.

Quid est Cognatio spiritualis?

Est vinculum ac conjunctio nascens inter aliquos ratione Sacramentorum quæ spiritualia sunt, & quidem specialiter ex Baptismi & Confirmationis celebratione. Nam per hæc duo Sacramenta

homo & renascitur spiritualiter, & perfectior redditur Christianus. Ex datione vero aliorum Sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat vel dissolvat.

c. n. l. h. t.

2. in 6.

Inter quos contrahitur hæc cognatio?

Jure Decretalium contrahitur inter baptizatum & illum, qui eum suscepit de Baptismo (quem *Compatrem* vulgè appellant) atque inter eundem baptizatum & suscipientis filios & uxorem; imò etiam inter susipientem, patremque baptizati & matrem. Quæ verò de suscipiente dicuntur, eadem transferuntur & ad baptizantem: iisdemque modis ex Confirmatione cognatio spiritualis oritur.

c. 1. h. t. in 6.

Cur dicitur, jure Decretalium?

Quia jure novissimo per Concil. Trid. hæc cognatio spiritualis admodum est restricta, nimirum ut inter susceptores (quos vel unum tantum, sive virum sive mulierem, vel ad summum unum & unam esse voluit) ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum.

O 5 1.

tum.

tum, baptizatique patrem & matrem, tantum spiritualis cognatio contrahitur. Similiter ut cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, confirmatique patrem & matrem ac tenentem non egrediatur omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublati.

Concil.
Trid. sess.
24. c. 2.
de re-
form.
matrim.

Quotuplex est Cognatio spiritualis?

Duplex, Paternitas & Compaternitas. Paternitas contrahitur inter baptizantem & baptizatum, inter suscipientem seu patrinum patrinamve & susceptum. Compaternitas oritur inter suscipientem ex baptismo & parentem baptizati. Quod ipsum & de cognatione orta ex Confirmatione est dicendum.

Quis est effectus huius Cognationis?

Quod non tantum impediatur matrimonium contrahendum, sed etiam dirimat contrahendum, utique inter eas personas, inter quas cognationem spirituales contrahi diximus: idque ob peculiarem reverentiam, quam alter alteri debet. Verum nata hic ex Conc. Trid. compaternitatem, quæ ante oriebatur inter uxorem patris & parentes baptizati.

zati, itemque fraternitatem esse sublatam, adeoque baptizatum cum filia patris rectè contrahere matrimonium,

*Concil.
Trid. d.
loco.*

De Cognatione legali.

TIT. XII.

Qua dicitur Cognatio legalis?

Est proximitas quædam quæ per adoptionem vel adrogationem alicujus contrahitur. Ideò dicta Legalis, quia adoptio juris est, non naturalis aut gentium, sed civilis, legisq; civilis inventum.

Cognatio hæc legalis inter quos impeditur contrahi nuptias?

Primò, inter ascendentes & descendentes, adoptatis scilicet & adoptati, in infinitum: quia nec adoptionis dissolutione, nec emancipatione tollitur cognatio legalis. Secundò, inter eos, qui à latere per adoptionem conjuncti sunt, scilicet adoptatum & filios naturales adoptantis; neque enim sororem adoptivam potest quis uxorem ducere. *c. un h. 3.* Idque durante adoptione, quia eâ sublatâ per emancipationem cognatio hæc tollitur.

De eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae.

T I T. XIII.

Hoc Tit. agitur de adfinitate contracta per illicitam copulam, habitam cum consanguinea uxoris vel sponsae: Tit. verò sequente de adfinitate contracta per copulam licitam.

Quid igitur est juris, contracta adfinitas per copulam illicitam, id est cum consanguinea sponsa vel uxoris?

s. 2. s. 9.
C. ult.
h. t.

Distinguendum est, an adfinitas vicaria supervenerit post contracta sponsalia vel matrimonium, an vero fuerit contracta adfinitas ante matrimonium. Priori casu sponsalia de futuro dissolvantur, neque tum ei, qui cognoverit consanguineam sponsae suae de futuro, licet sponsam illam suam sibi habere uxorem, potestque illa impune alibi nubere. Sponsalia verò de presenti, quae sunt ipsum matrimonium, adfinitas contracta fornicatione superveniens non dissolvit. Posteriori casu dirimitur matrimonium & ut

& impeditur contrahendum usque ad quartum gradum jure Decretal. quod hodie usque ad secundum gradum restrictum est ex decreto Conc. Trid.

c. 1. 6. *Ex*
7. *cod.*

Dixi; ob adfinitatem ex fornicatione ortam non dirimi matrimonium: qua ergo est pena ejus, qui uxoris sua consanguineam cognovit?

sess. 24. c.
4. *de re-*
form.
marrim.

Quod ab uxore sua, cui jam adfinis est, debitum conjugale exigere nequeat, reddere tamen uxori petenti debitum teneatur; quia uxor, qua non fuit particeps hujusmodi criminis, jure suo non debet sine sua culpa privati.

*d. c. 1. *Ex**
*c. 4. *h. t.**

*c. 6. *vers.**
sed nec
h. t.

De Consanguinitate & Adfinitate.

TIT. XIV.

Hic agitur de adfinitate ex copula licita, deque cognatione naturali seu consanguinitate, quae est inter sanguine junctos; inter quos non omnibus licet contrahere matrimonium, sicut neque inter adfines.

Quid est Consanguinitas?

EST vinculum seu propinquitas, sive cohaerentia personarum ex eodem stipe-

piteseu sanguinae propinquo descenditium.

Quotuplex est?

Triplex, juxta triplicem linearum ordinem, scil. Ascendentium, Descendentium & Collateralium, *Ascendentes* sunt parentes, qui nos geauerunt, ut pater, mater; avus, avia; proavus, proavia, & qui supra hos sunt. *Descendentes* sunt liberi, & qui ex iis nascuntur, ut filius, filia, nepos, neptis; pronepos, proneptis, & deinceps. *Collaterales*, qui eandem nobiscum communem stirpem sive parentem habent, veluti frater & soror, patruus & avunculus, patruelis &c.

Qua inter consanguineos est prohibitio nuptiarum?

Inter ascendentes & descendentes, id est inter parentes & liberos, prohibentur nuptiae in infinitum, utroque iure Canonico & civili. Estque prohibitio haec juris naturalis, quod quia est immutabile, nulla hic impetrari potest à S. Pont. dispensatio.

Inter eos, qui à latere juncti sunt sanguine, est etiam prohibitio, sed non tanta jure quidem civili usque ad quartum gradum exclusivè, ita ut quarto gradu

sint permixtae: jure verò Canonico ad *c. 8. h. s.*
 quartum gradum inclusivè. Quæ prohi-
 bitio quia est juris positivi, non etiam
 naturalis, idèd S. Pontif. inter personas à
 latere sibi junctas interdum solet & po-
 test dispensare. Aliterque computantur
 gradus in hac linea jure civili, aliter jure *c. 6. eod.*
 Canonico.

*Quomodo igitur computantur gradus
 utroque jure?*

In linea directa ascendentium & des-
 cendentium, sive sursum sive deorsum
 tendas, quæque persona gradum facit,
 unâ demptâ. Nullaque hic est differentia
 inter jus civile & Pontificium.

In linea verò transversali, aliter nume-
 rantur gradus jure civili aliter Canoni-
 co. Nam jure civili singulæ personæ, sive
 sursum sive deorsum tendas, dempto sti-
 pite, singulos gradus constituunt: quo-
 rum distantiam si quæras, primum as-
 cendere te oportet ad parentem, quem
 communem habes cum eo, què scire cu-
 pis, quoto gradu à te distet, tum à com-
 muni parente descendere ad eum usque,
 quem quærit V. G. Si quæras, quoto gra-
 du nepos fratris tui tibi sit junctus, pri-
 mum à te ascendes ad patrem tuum, qui
 tibi & nepoti fratris tui communis patres
 est?

est; & ecce primum gradum. Ab eo descendenti proximus occurret frater tuus ecce secundum gradum; tum filius matris; ecce tertium gradum; hinc nepos fratris, qui est quarto gradu, eoque gradu tibi junctus. Jure vero Pontificio in conjunctis à latere primum gradum constituit frater & soror; secundum fratris sororisque filius & filia; tertium nepos & neptis, quartum pronepos & proneptis, & semper duæ personæ in uno eodemque gradu constituantur.

can. Ad
sedem &

can. Parentela

xxxv. q.

2.

Quomodo distantia graduum in hac linea collateralium investiganda est?

Huic rei duæ serviunt regulæ, altera pro linea æquali, ubi uterque æquè longè distat à communi parente; altera pro inæquali:

Reg. I. Quoto gradu distat alteruter à communi parente, eodem gradu distant inter se V. G. Consobrinus à communi stipite distat tantum duobus gradibus, & patruelis totidem; ergo à se invicem distant similiter duobus gradibus: qui jure civili sunt in quarto gradu in utraque linea, ascendendo & descendendo, ut dictum. Jure vero Pontificio per

personæ numerantur tantum in alterutra linea.

Reg. II. Quoto gradu remotior distat à communi parente, eodem gradu distat inter se V. G. Filius consobrini à communi stirpe distat tertio gradu, quia tot personæ numerantur, dempto stirpe, patruelis secundo gradu; ergo consobrini filius & patruelis à se distant tertio gradu.

Quid est Adfinitas, & qui Adfines?

Adfinitas est vinculum resultans ex unione duorum in unam carnem per carnalem copulam. Vel est personarum necessitudo, ex coitu proveniens, omni carens sanguinis parentelâ. Adfines verò sunt viri & uxoris cognati, dicti ex eo, quòd duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulentur, & altera ad alterius cognationis finem accedat: quia cognati viri fiunt adfines uxori, & contra cognati uxoris fiunt adfines viro.

*l. 4. §. 3.
D. de
gradib.
& adfin.
c. 5. h. t.*

Quotuplex est?

Legitima & illegitima. Legitima dicitur, quæ per nuptias legitimas contrahitur: quid ratione jure civili ex solis nuptiis

tis

d. l. 4. §. tiis adfinitas oritur. Illegitima, quæ ex
6. illicita nascitur copula, de qua tot tit.
sup. de eo qui cognovit consang.

Quot sunt genera adfinitatis?

Tria. Primum genus adfinitatis est, quod per primam carnis copulam, sive mediante una persona contrahitur; secundum, quod per personam primo generi additam, copula carnali intercurrente, constituitur; tertium, quod per tertiam personam personæ secundi generis additam & copulam matrimonialem inducitur; atque ita copula addita copulæ efficit hæc diversa genera adfinitatis.

Declara id exempla.

Si N. consanguineus meus ducat uxorem Titiam, hæc mihi, meisque consanguineis erit adfinitas in primo genere adfinitatis, atque in eodem gradu, quo mihi junctus est consanguineus meus Sin. consanguineo illo meo mortuo, superstes. Titia adfinitas mea alii nubat, tum ille, cui nuber, mihi, meisque consanguineis erit adfinitas in secundo genere adfinitatis, eodem gradu, quo mihi erat junctus consanguineus meus mortuus. Rufus, si Titia adfinitas mea, mortua ille secundus ejus maritus, in secundo genere adfinitatis

adfinitatis mihi junctus, aliam ducat, hac mihi erit adfinis in tertio genere adfinitatis.

Quot sunt ordines adfinitatis?

Tres, ascendentium, descendentium & collateralium. Ascendentium adfinium nomina sunt, socer & socrus, vitricus & noverca. Descendentium gener & nurus, privignus & privigna, & ulteriores &c. Collaterales adfines sunt, qui vel marito vel uxori consanguinei sunt ex transversa linea juncti, ut levir, id est frater mariti, sororius vir sororis, glos soror mariti &c.

d. l. 4. §. 6. de grad. & ab. Co. adfin.

Suntne gradus adfinium?

Gradus quidem adfinitatis per se & proprie nulli sunt, quia gradus ratione cognationis naturalis, que hic nulla subest, dicuntur: veruntamen quia adfinitas in cognatione naturali fundatur, ad illius imitationem etiam gradus habere dicitur, qui & adinstar graduum cognationis computantur. Nam quoto gradu aliquis junctus est marito, eodem adfinitatis gradu erit junctus ejus uxori & contra: veluti frater meus mihi junctus est primo gradu consanguinitatis, secundum Canones, ergo & uxori meae erit junctus primo gradu adfinitatis; & sic deinceps.

Quia

Qua ergo prohibitio est nuptiarum inter adfines ?

can. 1. &c. Inter adfines ascendentes & descendentes, quia parentum & liberorum loco prohibita sunt nuptia in tantum. Inter eos vero, qui a latere conjuncti sunt, olim prohibitio ista locum habuit in quolibet genere adfinitatis, ad septimum usque gradum; sicut & inter consanguineos collaterales: verum hodie tantum in primo genere adfinitatis, & ad quartum gradum inclusive. Quam tamen prohibitionem propter adfinitatem ex fornicatione contractam Concilium Tridentinum, ad eos tantum, qui primo & secundo gradu conjunguntur, restrinxit.

Lacet.

47. sup. de testib.

Sess. 24.

c. 4. de reform. matr.

De frigidis & maleficiatis, & impotentia coeundi.

TIT. XV.

Impotentia coeundi qua & quando impedit & dirimit matrimonium?

IN potentia utique perpetua & immedicabilis, quae scilicet non sine miraculo aut gravi laesione corporis, vel pro-

babili periculo animæ, tolli potest: siue ea ex naturali causa contingat, puta ex frigiditate, aliove naturæ defectu vel excessu; siue ex causa accidentali; & adventitia, veluti ex maleficio seu veneficio, aliterve vi adhibitâ: si nimirum alter conjugum hoc petat, & impotentia
 c. 1. 2. 5.
 §. ult.
 h. t.

*Quid si quis sciens cum impotente
 contraxerit?*

Eo casu non quidem separabitur matrimonium; verum si non possit alter alterum habere ut maritum aut uxorem, habeat saltem ut fratrem; aut sororem.
 c. 4. §. 5.
 eod.

*An conjugato adserenti se aut conjugem
 impotentem, credi statim debet?*

Nequaquam; sed probatione opus est, quæ si statim ex solo aspectu corporis per evidentia signa haberi possit, tunc statim fit separatio conjugatorum iudicio Ecclesiæ, nullo alio expectato: vel si non possit haberi probatio, jubentur per integrum triennium cohabitare, & se experiri. Quo tempore elapso, siambo jurent, unâ cum septima manu propinquorum, id est cum septem propinquis, vel cum septima manu vicinorum

d. c. 5. &
ult. eod.

norum bonæ famæ, si desint propinqui, se frustra expertos fuisse, poterit ille, qui impotentem duxerit, illa dimissa aliam ducere, vel alia, quæ impotenti nupsit alii nubere.

Quid si postea deprehendatur, eum, qui probatus, & iudicatus fuerit impotens, non fuisse impotentem?

d. c. 5. &
c. ult. h. t.

Tunc is, qui fuerit absolutus per sententiam, & solutus vinculo conjugii prioris, cogitur ad priorem conjugem redire, quasi nulla separatio facta esset, & illi, qui impotentiam ejus juraverant, rei sunt perjuri. Non obstante exceptione rei iudicatæ: quoniam sententia in causa matrimonii lata nunquam transit

c. 7. 10.
& 11. sup.
de sent.

in rem iudicatam, & idè, quando curaque constat de ejus iniquitate, retractari potest.

& re jud.

De matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ.

T I T. XVI.

Quando huic interdico locus est?

Quando prohibetur inter aliquos matrimonium contrahi, donec de causa cog-

sa cognoscatur, quia fortè dubitetur, an sanguine vel adfinitate juncti sint in gradu prohibito, an non aliud aliquod impedimentum subsit.

Quid si non obstante interdicto, aliqui contraxerint?

Non dirimitur quidem tunc matrimonium, si non sit aliud aliquod justum impedimentum probatum; puniuntur tamen tales, propter inobedientiam, quam commiserunt, contra interdictum Ecclesie contrahendo; tamdiu separandi, quousque de causa cognoscatur, utrum matrimonium de jure possit & debeat stare.

c. r. h. r.

c. nli. cod.

Qui filii sunt legitimi.

TIT. XVIII.

Hoc Tit. eoque unico, agitur de secundo capite hujus libri, nimirum de prole & liberis legitimis, qui effectus & fructus est matrimonii legitime contracti, deque legitimatis.

Qui ergo sunt filij legitimi?

PRIMò, qui ex legitimo matrimonio seu iustis nuptiis procreati sunt, quod nullum dubium habet.

Secun-

Secundò, qui ex parentibus publicè, quidem atque in facie Ecclesiæ & solemniter, sed tamen nulliter, ob latens & ignoratum impedimentum, quod inter eos justum fuit, matrimonio junctis nati sunt, etiam legitimi habentur. Ut & nati ex secunda uxore illius, qui primam uxore vivente, secundam ejus rei ignorantiam in facie Ecclesiæ duxerat. Quod interpretatur favor proli, ut in dubio potius legitima quam illegitima pronuncietur & sufficit quoad hoc alterum conjugum fuisse ignorantem & bonæ fidei.

Tertio ex soluto & soluta nati, & legitimi per subsequens matrimonium perinde habentur, ac si ex legitimo matrimonio nati essent, capaces omnium dignitatum, etiam Episcopatus, excepto Cardinalatu, ex constitutione Sixti V.

Quarto, legitimi per rescriptum Principis, vel S. Pont. nam & S. Pont. legitimos efficere legitimos potest: in spiritualibus quidem, veluti ut sint capaces beneficiorum Ecclesiasticorum & Ordinum sacrorum, omnes omnino Christianos tanquam sibi in spiritualibus subjectos; in profanis vero, veluti ut succedere parentibus possint, eos tantum, qui ipsi in rebus profanis subjecti sunt. Nisi in causis multum arduis, &

c. 2. & c. per venit 11. h. t.

c. pen. eod.

c. Tanta 6. eod.

Gasf de benef. p.

7. c. 1. n. 28.

c. Soluta vers no-

bis auo tem sup.

De ma jorit. &

obed.

ubi de Reip. causa præcipuè agitur, ve-
luti ut legitimatus reddatur capax suc-
cessionis in regnum.

63. h. t.

*Judicium de eo. an legitimus quis sit, vel
non, ad quem iudicem
spectant?*

Ad iudicem Ecclesiasticum; adeò ut,
si quaestio natiuitatis, id est, an quis sit
filius legitimus, tantum incidat in hoc
iudicium, & principaliter agatur de hæ-
reditate, quam quis petit tanquam filius
ita ad iudicem Ecclesiasticum sit remit-
tenda. Neque enim hic accessorium se-
quitur suum principale, cum Laicus sit
omnino incapax hujus iudicii Ecclesia-
stici.

Qui matrimonium accusare pos-
sint, vel contra illud
testari.

l. 6 & 7.
cod.

TIT. XVIII.

Tertio hujus libri capite explicatur,
quomodo matrimonium dissolvatur,
nempe per accusationem, & per di-
vortium, non quidem inter aliquos
ritè contractum, illud enim est indis-
solubile:

P

solubile:

Qui matrim. accus. poss.
solubile. sed quod de facto, non iure
contractum iudicis auctoritate dissolvi
debet.

Quid est accusatio matrimonii?

Est impedimenti, ob quod matrimo-
nium consistere inter conjuges non
potest, coram competente iudice legiti-
me facta allegatio.

Qui accusare possunt, vel non?

Sub distinctione respondendum est.
Quod si accusatio non contineat delictum
etiam ipsorum conjugum, sed fiat ob im-
pedimentum aliquod, puta: quia vir
frigidus vel maleficiatus, aut alias impo-
tens ad actum conjugalem, vel quia ma-
lier ita arcta, ut cognosci non possit, hoc
casu accusatio ad solos spectat conjuges,
non etiam ad extraneos, quorum non
interest. Si vero accusatio delictum con-
tineat, ut quia aliqui in gradu prohibito
contraxerint aut contrahere voluerint,
dicuntur, tunc quilibet ad accusandum
matrimonium admittitur: hoc tam
ordine servato, ut post parentes ad-
mittantur proximiores consanguinei, &
agnati & cognati, & his deficientibus
extranei, interque eos antiquiores & iu-
stiores preferantur.

e. 3. h. t.

Et can.

xxxv.

qu. 6.

Accusator autem matrimonii, qui cum publice matrimonium ex suggestu denunciaretur, tacuerit, postea contracto matrimonio non auditur, nisi verisimiliter denuntiationem ignoraverit, vel jurare paratus sit, se haecenus impedimentum ignorasse, sed jam recens illud didicisse. Sic & repellendus est, qui per questum profiliit ad accusandum matrimonium. *c. ult. h. t.*
c. 5. h. t.

Qui & qualiter recipi testes in causa matrimonii possunt?

Testes ipsimet ac personaliter coram iudice compareant necesse est, & de impedimento testimonium dicant, non etiam per litteras. Testes autem recipiuntur etiam parentes, fratres, cognati utriusque sexus, maximè quando agitur de consanguinitate; quamvis aliàs regulariter improbatum sit domesticum testimonium; idque ideo, quia tales omnium optimè nosse praesumuntur consanguinitatem & affinitatem suam, cum unusquisque suam genealogiam ex recitatione majorum scire laboret. *c. 2. h. t.*
d. c. 31. h. t.

Quid est divortium & quotuplex?

*l. 2. D.
eod.*

Divortium est legitima mariti & uxoris apud competentem judicem facta separatio. Dicitur vel à diversificatione, quia in diversas partes eunt, qui distrahunt matrimonium; vel potius à Divertendo, seu Divortendo. Divortium autem bifariam accipitur, vel pro diremptione ipsius matrimonii quoad vinculum, quæ proprie Divortium dicitur, vel pro separatione quoad corpora.

Matrimonium semel legitime contractum potestne aliquando dissolvi quoad vinculum?

*l. 6. 9. 10.
II. D.
eod. tit.
& tit. C.
de repud.*

Jure quidem civili quædam ob causas verè dirimi potuit, etiam quoad vinculum: at jure Pontificio Matrimonium legitimum, utroque conjugum vivente non potest ullo modo quoad vinculum dissolvi. juxta illud Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non separet, & ne qui*

licet alter conjugum incidat fortè in *c. ut sup.*
hæresim, vel infidelitatem vel propter *de transo*
adulterium; quam hæterodoxi hodie *lat. E-*
plerique contrariam sententiam ample- *pisc. c. 1.*
dantur. *97. h. t.*

Quid si inter eos sit contractum matrimo-
nium, inter quos alias ob aliquod impedi-
mentum consanguinitatis vel adfni-
tatis matrimonium est probi-
bitum?

Matrimonium hujusmodi etiam jure
Pontificis dirimi & dissolvi poterit. *c. 3. h. t.*
Non tamen propriâ auctoritate contra-
hentium, etiam si impedimentum pa-
rentelæ inter eos esset notorium, sed ran-
tum auctoritate judicis Ecclesiastici, vel
saltem ex officio Ordinarii. Quia licet
tale matrimonium sit ipso jure nullum
& proinde de jure dissolvi non debeat,
attamen uti de facto contractum fuit, ita *c. ult. h. t.*
& de facto distrahi ac dissolvi jure Pon-
tificis potest.

Quid si pagani in gradu prohibito juncti,
ad fidem Christianam
convertantur?

Non quidem dirimeretur eo casu ma-
trimonium, nec separabuntur conjuges.
ne quidem quoad thorum; verum si plu-
res uxores habuerit paganus, is ad fidem
P 3 con-

conversus adhærebit primæ suæ uxori.

*Quid si, altero infidelium ad fidem con-
verso, alter in infidelitate
sua perseveret?*

Hoc casu dirimi matrimonium pote-
rit & fidelis aliam ducere, si utique in-
fidelis nolit eo habitare fidei, nec possit
eidem manere conjunctus sine blasphem-
ia divini nominis. Ubi nota in signum di-
scrimen inter matrimonium infidelium
& fidelium inter se, quia inter fideles te-
mel legitimè contractum nullo modo
potest dirimi; ac dirimi potest inter in-
fideles, quia inter hos verum quidem ex-
istit matrimonium, non tamen fuit ra-
tum, quia scilicet non fuit in fide Ecclesiæ
Catholicæ celebratum. Inter fideles au-
tem & verum est matrimonium, & ra-
tum, & Sacramentum fidei, quod tam-
admissum nunquam amittitur.

d. c. 7. c.
a. 8.

d. c. 7.
vers. nã
et si.

*Matrimonio legitimè contracto & in-
summato, quibus ex causis divor-
tium fieri potest, quoad
thorum?*

Dux hoc Tit. proponuntur: veluti
alter conjugum labatur in hæresim vel
in infidelitatem & molestus sit alteri fi-
deli permanenti; poterit hic à iudice Ec-
clesiæ

clesia
à con
prop
tio
comp
quod
terum
impe

Deo
x

Divo
qu
fa
sol

ES
da or
marr
rest
bus.

clericali impetrare, ut quoad thorum
à conjugē separaretur. Sic & separatio fit
propter adulterium, nisi uterque pari vi-
tio laboret, quia paria delicta mutuā
compensatione tolluntur. Item iusta,
quoque causa est divortii, si alter in al-
terum saeviat nimium, si alter alterum
impellat ad peccatum mortale.

*c. 2. G. 1.
de illa 6.
h. t. c. 4.
G. 3. c. 4.
c. pen. G.
ul. inf.
de adul-
d. c. 7.
vers. s. 1.
nimo ab-
ter.*

De donatione inter virum & u-
xorem: & de dote post di-
vortium resti-
tuenda.

TIT. XX.

Divortium sequitur repetitio dotis tam-
quam causa incidens, si ex licita caus-
sa fuerit facta separatio & divortium
solemniter celebratum.

*c. 1. 2. G.
3. h. t.*

Quid est Dos?

*l. pro o-
nerib.*

Est donatio, qua ab uxore, aut alio u-
xoris nomine, fit marito ad sustinen-
da opera matrimonii. Quae propterea
matrimonio constante repeti non po-
test, nisi maritus labatur facultati-
bus.

*20. C. de
jure del.
Si con-
stare 24.
D. soluto
matrim.*

Quid Donatio propter nuptias?

Est donatio illa, quæ vel à sponsa, vel ab alio sponsi nomine fit sponsæ, vel etiam, quæ constante matrimonio à marito fit uxori. in securitatem dotis. Eò enim spectat hæc donatio, ut habeat uxor, si fortè dos culpâ mariti pereat, vel deterior fiat, unde eam reciperet.

Quid si igitur per sententiam iudicis matrimonium pronuntietur esse nullum?

l. 3. D. de jure dot. c. 2. 5. & c. fin. h. tit.

Tunc & dos erit nulla; quia ubicumque matrimonii nomen non est, ibi nec dos est, restituenda propterea uxori: nec etiam donatio propter nuptias, restituenda marito. Sed & bona constanti matrimonio communiter acquisita uxor & maritus inter se dividere debent.

Quid si divorcium fiat quoad thorum duntaxat?

Tunc qui peccavit punitur amissione suæ dotis, vel donationis propter nuptias; veluti uxor in adulterium lapsa, maritus innocens dotem lucratur: ideoque non est cogendus illam restituere.

re: & contra uxor marito adultero lucratur donationem propter nuptias. *c. 4. h. t.*

Quid de donationibus, qua extra causas dotis vel donationis propter nuptias fiunt inter conjuges consentendum? *c. ult. h. t.*

Ex ex causa divortii, siue quoad vinculum, siue quoad thorum duntaxat, censentur tacite revocatae. Nam licet donationes ejusmodi utroque jure sint prohibita, tamen si non fuerint revocatae, confirmantur morte donatoris, *d. c. ult. §. l. 1. D. eod. tit. l. Sed interim 11.*

Morte alterutrius soluto matrimonio an tunc dos ac donatio propter nuptias restitui debebit? *§. D. eod.*

Omnino idque vel superstite, vel ejus heredibus: nisi vel pacto conjugum, vel statuto, vel consuetudine aliud obtineat; quia licet conjugibus pacisci inter se, ut altero eorum forte sine liberis mortuo superstes vel dotem, vel donationem propter nuptias lucretur, eamque vel integram, vel saltem aliquam partem, quae dicitur lucrum nuptiale, Pont. appellat *Dotalegium* Pragmatici vulgo *Donarium*. *d. c. ult. in verb. nisi de consuet. §. c. l. Si convenit 6. §. l. 9 C. de pact. convenit d. l. 9. §. d. c. 4.*

De secundis nuptiis.

TIT. XXI.

Postremum libri hujus caput est de iterandis nuptiis ; quâ notâ Sacramentum matrimonii differt ab aliis Sacramentis Baptismo , Confirmatione & Ordine , quæ iterari non possunt.

Quæ hic dicuntur secunda nuptia ?

Non tantum illæ, quæ primas proxime sequuntur, sed & tertiæ, quartæ, & deinceps, quotiescunque nuptias iterari contingit.

Altero conjugum mortuo licetne superstiti statim ad secundas nuptias convolare ?

r. pen. & ult. h. tit.

l. Libero- rum D. de his qui not. infam. l. 1. §. 2. C. h. tit.

Licet, abrogatis circa hoc legibus civilibus, quæ mulierem intra tempus luctus, id est intra annum luctus à morte mariti, alteri nubentem notant infamia, & damnato errore Origenis secundas nuptias prohibitas adterentis.

licet

*Interstitio inter primas & secundas
nuptias?*

Illud interest, quod secundæ nuptiæ
non benedicantur à Parocho vel sacer-
dote, quia benedictio in primis nuptiis
semel impertita semper durat, nec est *e. i. h. 2.*
iteranda. Nisi aliud observet consuetu-
do, quia hæc differentia est juris positi-
vi, quæ contrariâ consuetudine tolli
potest. Benedictioque illa, quam Sacer-
dos nuptiis impertitur, tantum est pia
quædam ceremonia, ostendens
nuptias a Christo esse bene-
dictas.

Finis libri quarti.

P 6 JURIS